

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Дека́н факультету

Людмила СТАНІСЛАВОВА

30 серпня 2024 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Соціальний захист та соціальне забезпечення

Освітньо-професійна програма Соціальна робота. Соціальна педагогіка та коучинг

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Овод Юлія Василівна
Профайл викладача	http://psy.khnu.km.ua/ovod-yulia-vasylivna/
E-mail викладача(ів)	ovodYU@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	+380963670015
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=2519
Консультації	Очні: вівторок, 4-а пара, аудиторія 3-405; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в.т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
О	Д	3	5	5,0	150	68	34		34		82			+	
О	З	3	5	5,0	150	16	8		8		134			+	

Анотація навчальної дисципліни

Організація соціального забезпечення є важливим компонентом розвитку соціальної роботи, що спрямована на вдосконалення системи соціальних гарантій незахищеним верствам населення. Організація соціального забезпечення - важливий крок у становленні єдиних міжнародних стандартів соціальної роботи. Вивчення організаційних питань розбудови соціального забезпечення є необхідною умовою навчання, сприяє розвитку системного підходу до розбудови соціальної роботи в Україні. Дисципліна викладається для студентів денної форми навчання за спеціальністю 231 «Соціальна робота». При викладанні дисципліни використовуються традиційні та сучасні технології, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (з використанням семінарів; педагогічних ситуацій: ситуації з готовими варіантами розв'язання, ситуації з навмисними комунікативними помилками або помилками, які насправді мали місце в діях учителя, ситуації, що виникають природно в процесі спілкування, набуваючи виховного спрямування, ситуації, в яких необхідно змоделювати поведінку педагогів залежно від того чи іншого стилю педагогічного спілкування; ділових (рольових) ігор); самостійна робота (презентації, педагогічний кросворд).

Пререквізити: соціальна політика, трудове право, історія економіки та економічної думки.

Кореквізити: соціальна реабілітація та патронаж, історія соціальної роботи, правові основи соціальної роботи

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Ознайомлення із структурою і змістом системи соціального забезпечення, з досвідом соціальної роботи різних установ, формування активної життєвої позиції у розбудові системи соціального.

Завдання дисципліни. Формування загальних та спеціальних компетентностей щодо вміння вчитися та оволодівати сучасними знаннями; застосування знань у практичних ситуаціях; уміння бути критичним і самокритичним; вміння застосовувати соціально-психологічні механізми соціального забезпечення клієнтів соціальної роботи.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: досконало **володіти** термінологією та основними поняттями; **показувати** навички самостійної роботи, **демонструвати** критичне та самокритичне мислення; **знати** та **розуміти** сутність, принципи, методи, форми та організацію процесу соціального захисту та соціального страхування; **застосовувати** понятійний апарат з фаху; **застосовувати** активну життєву позицію у розбудові системи соціального забезпечення різних категорій соціальної роботи та змістовно **інтерпретувати** отримані результати; **характеризувати** основні складові системи соціального забезпечення

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Організація соціального забезпечення в системі державної політики	Соціальне забезпечення – складова частина соціальної політики держави.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до ТК2.	4	[1; 4; 5 с. 21-31;10;11]
2	Історія розвитку системи соціального забезпечення.	Історичні етапи розвитку соціального забезпечення. служб	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	4	[1 с. 21-38 ; 2; 3; 10;11]
3	Структура органів соціального захисту населення України.	Політико-адміністративна структура соціального захисту	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК4.	6	[1; 4 с. 122-127; 5; 8; 10; 11]
4	Специфіка роботи установ, підприємств, організацій соціального захисту населення.	Правові засади організації установ з соціального обслуговування.	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	4	[1; 5 с. 122-149; 10; 11]
5	Передумови формування соціальної політики в Україні	Соціальна політика: ключові поняття, види та засоби	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК6.	4	[1; 5; 6;10;11].
6	Роль соціального працівника у системі соціального забезпечення України	Роль соціального працівника у системі соціального забезпечення України	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	4	[1; 2; 4 с.162-169; 5;10;11]
7	Субсидії як форма соціального забезпечення	Субсидії як форма соціального забезпечення.	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК8.	6	[1 с. 69-83; 2; 5; 10;11]
8	Адресна соціальна допомога.	Адресна соціальна допомога як одна із форм соціально забезпечення.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка презентації за темами 1-8.	4	[1; 2; 4; 5 с. 202-218; 10;11]
9	Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні.	Основні тенденції системи соціального обслуговування в Україні	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК10.	6	[1 с. 133-150; 4; 5; 9; 10;11]

1	2	3	4	5	6
10	Основні законодавчі норми організації соціального забезпечення	Особливості соціального забезпечення на державному, регіональному, місцевому рівнях	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	7	[1 с. 150-174; 5; 10;11]
11	Основні законодавчі норми організації соціального забезпечення	Діяльність недержавних організацій соціальної сфери.	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК12.	6	[1; 2; 4 ;5 с. 246-250; 10;11]
12	Соціальне забезпечення ветеранів війни, інвалідів, ветеранів праці та інших осіб похилого віку	Соціальний захист інвалідів за законодавством України.	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	4	[1;4; 5 с. 278-287; 10;11]
13	Статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС.	Соціальний захист осіб, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС: компенсації та пільги;	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК14.	6	[1 с. 217-229; 3; 4; 10;11]
14	Види та форми діяльності територіального центру	Діяльність територіального центру	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	4	[2; 4; 5 с. 185-195; 10;11]
15	Соціальне обслуговування.	Поняття, види та принципи соціального обслуговування	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК16	5	[1 с. 249-273; 2; 5; 7; 8]
16	Соціальні пільги	Поняття та ознаки соціальних пільг, їх класифікація	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання.	4	[1 с. 273-292; 4; 5; 6]
17	Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та пенсійне забезпечення	Структура системи пенсійного забезпечення в Україні.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка педагогічного кросворду за темами 9-17.	4	[1 с. 292-327; 5; 6]
Разом за семестр		34	34	82	

Примітка: * Лекції проводяться щотижня – дві години, практичні заняття проводяться щотижня – дві години ТК – тестовий контроль.

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>). Виконуючи самостійну роботу з дисципліни, студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати завдання за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт. Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється усним опитуванням і тестуванням. Виконання самостійної роботи завершується підготовкою презентації і педагогічного кросворду у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота					Самостійна робота студента					Семестровий контроль (іспит)				
Обговорення теоретичного матеріалу (УО)		Тестовий контроль (ТК)					Презентація		Педагогічний кросворд		Підсумковий контрольний захід			
T1-8	T9-17	2	4	6	8	10	12	14	16	T1-8	T9-17			
0,2		0,2					0,1		0,1		0,4			

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота		Підсумковий контроль	
Тестовий контроль		Контрольна робота		Іспит	
0,3		0,2		0,5	

Умовні позначення: Т – тема дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5.

Тестування проводиться на кожному занятті і на нього відводиться 10 хвилин (для закритої форми тестів – по дві хвилини на кожне завдання). На наступному занятті оголошуються результати тестування.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС:

Оцінка ЄКТС	Бали	Вітчизняна оцінка	
A	4,75 – 5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьма суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Контрольні питання з дисципліни:

1. Організація соціального забезпечення в системі сучасної державної політики.

2. Демократичні засади сучасної соціальної політики у галузі соціального забезпечення.
3. Соціальне забезпечення як пріоритетний напрямок соціальної політики.
4. Основні складові системи соціального забезпечення.
5. Комплексний характер організації соціального забезпечення. Державні, недержавні програми та проекти соціального забезпечення. Основні законодавчі норми організації соціального забезпечення.
6. Організаційні засади соціального забезпечення.
7. Системний характер соціального забезпечення.
8. Основні принципи системного підходу до соціального забезпечення.
9. Основні поняття організаційних моделей соціального забезпечення.
10. Принципи і функціональне призначення соціального забезпечення.
11. Взаємодія законодавчих і виконавчих органів у вирішенні організаційних питань соціального забезпечення.
12. Історичні етапи соціального забезпечення: благодійність, добродійність, державний захист.
13. Роль відділів соціального забезпечення (собезів) у період розбудови соціалізму.
14. Організація соціального забезпечення в сучасних умовах.
15. Структура органів соціального захисту населення України.
16. Політико-адміністративна структура системи соціального захисту.
17. Відомча структура соціального забезпечення клієнтів соціальної роботи.
18. Особливості соціального забезпечення на державному, регіональному, місцевому рівнях.
19. Роль трудових колективів і недержавних організацій у соціальному забезпеченні.
20. Структура і рівні соціального захисту населення України. Напрямки діяльності і зміст роботи Міністерства праці і соціальної політики.
21. Зміст роботи Міністерства з надзвичайних ситуацій та захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Комітету молодіжної політики, спорту і туризму.
22. Програми і зміст роботи з соціального забезпечення цільових груп дітей і молоді.
23. Пенсійне забезпечення. Субсидії як форма соціального забезпечення.
24. Регіональні органи соціального захисту населення.
25. Регіональна система органів соціального забезпечення.
26. Робота обласних управлінь соціального захисту населення. Основні завдання і функції роботи.
27. Робота управління соціального захисту населення державних організацій.
28. Специфіка роботи установ, підприємств, організацій соціального захисту населення.
29. Правові засади організації установ з соціального обслуговування. Система роботи будинків-інтернатів.
30. Види інтернатних установ.
31. Цілі і завдання будинків-інтернатів різного профілю: пансіонатів для ветеранів війни та праці, будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів, спеціальних будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, дитячих будинків-інтернатів.
32. Структура територіальних центрів з соціального обслуговування.
33. Види та форми діяльності у структурі територіального центру.
34. Зміст та результати роботи територіальних центрів.
35. Навчальні заклади різних рівнів акредитації системи соціального забезпечення.
36. Форми навчання: очна, заочна, дистанційна.
37. Види підприємств та виробничих майданчиків системи соціального забезпечення.
38. Діяльність недержавних організацій соціального забезпечення.
39. Організаційні умови створення професійних і благодійних організацій соціального забезпечення.
40. Історико-соціальні аспекти створення професійних і благодійних організацій.
41. Організаційна структура УТОС.
42. Сутність соціального забезпечення через релігійні, приватні організації та ООН.

Рекомендована література:

Основна:

1. Жуков В.І. Соціальна політика: світові тенденції та моделі, застосування в Україні. / Соціальна політика та менеджмент у соціальній роботі.- Під заг. Ред. І.Зверевої та Г.Лактіонової.-К.: Науковий світ, 2017.-С.8-23.
2. Мокрицька Н.П. Право соціального забезпечення: навчальний посібник / Н. П. Мокрицька. - Львів: ЛьвДУВС, 2020. - 536 с.
3. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. - Одеса, 2022. - 266 с
4. Система соціального захисту в Україні : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. О. Матрос. – Умань : Візаві, 2021. – 175 с
5. Соціальний захист громадян : навчальний посібник / Л. Б. Баранник. – Вид. 2-ге, доповнене і перероблене. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. – 246 с.

6. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>
7. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.

Додаткова:

1. Атуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть: Монографія- К.: УДЦССМ, 2019 – 344с.// Соціальна робота. Книга І.
2. Інновації у соціальних службах. Навчально-методичний посібник.- К.: Пульсари, 2022.-С.138-143.
1. Про становище дітей в Україні: державна доповідь за підсумками 2021 року.- К.: Шкільний світ, 2021.- С. 139-154.